DAGENS NYHETER.

KONST | RECENSION

En utskrift från Dagens Nyheter, 2026-10-30 12:17
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/kultur/heta-miljoteman-i-effektfulla-installationer/

Heta miljöteman i effektfulla installationer

Uppdaterad 2026-09-26 Publicerad 2026-09-16

BIgert & Bergström, "The line chart greenhouse SSP3" i Bergianska trädgården.
Foto: Jean-Baptiste Béranger

Högaktuella klimat- och miljöfrågor gestaltas nu i två utställningar i Stockholm av Bigert & Bergström och Anders Rönnlund. Det är gestaltningar som på en gång är storslagna, svårbegripliga och skrämmande, tycker Birgitta Rubin.

Text
Birgitta Rubin

Utställningar

"Broken Greenhouse /Gestaltade klimatframtider"

Bigert & Bergström

Accelerator, Stockholms universitet och Bergianska trädgården. Visas t o m 18/10

"Oppression"

Anders Rönnlund

Konstakademien, Stockholm. Visas t o m 3/10

I snart 40 år har duon Bigert & Bergström konstnärligt gestaltat klimatkrisen; outtröttligt och omväxlande i olika tekniker och format. Storskaliga klimatkammare som simulerar extremväder har följts av en utopisk tornadofångare, en jättelik räddningsfilt för Kebnekaises smältande glaciär och mastodontmaskinen ”Tipping point” med levande aktörer. Som kontrast presenterade de en pytteliten skulptur i våras, en rådiamant med samma kolhalt som nu i en kubikmeter luft. Högsta halten någonsin.

Många med mig lider av klimatångest efter värmerekord ännu en sommar, med förödande torka, vattenbrist och bränder, omväxlande med katastrofala skyfall, översvämningar och jordskred. Så nog behövs miljö- och klimatkonst, där Bigert & Bergström är pionjärer och duktiga på att visualisera komplexa samband. Allt för att publiken både intellektuellt och känslomässigt ska förstå allvaret. Samtidigt är verken ofta spetsade med humor, därtill färgstarka och formmässigt spektakulära.

Deras senaste projekt ”Broken Greenhouse /Gestaltade klimatframtider” visas nu med startpunkt utanför Accelerator på Stockholms universitet och fortsätter i den intilliggande Bergianska trädgården (efter att tidigare ha visats i Lunds botaniska trädgård och Wasteland Skellefteå).

Startplatsen utanför Accelerator med Bigert & Bergströms ”Weather canopy swings”.
Foto: Jean-Baptiste Béranger

Den inledande ”referenspunkten” består av en grupp bekväma hammockar mönstrade med väderkartor och meteorologiska tecken, vända mot det första av fem ”skulpturala växthus”. Publiken får med sig en karta över promenadvägen på en dryg halvtimme och en kort beskrivning av projektet som genomförts i samarbete med klimatforskare.

Dock är utgångspunkten denna gång minst sagt svårbegriplig, eftersom konstnärsduon valt att tolka något så komplicerat och abstrakt som FN:s framtidsscenarier för år 2100. Det är fem möjliga så kallade ”Shared socioeconomic pathways”, förkortat SSP 1-5, där klimatutvecklingen baseras på antaganden om förändringar av socioekonomiska faktorer.

Hypotetiska klimatframtider alltså. Hur som helst inser nog de flesta av oss att det brinner i knutarna för att uppnå en mer hållbar utveckling – den ”gröna vägen” med en global uppvärmning i linje med Parisavtalets 1,5 grader. Vilket Bigert &

Bergström iscensätter i ”The pipedream SSP1”, ett lysande grönt och tubformat ”växthus” som roterar ett varv under ett dygn.

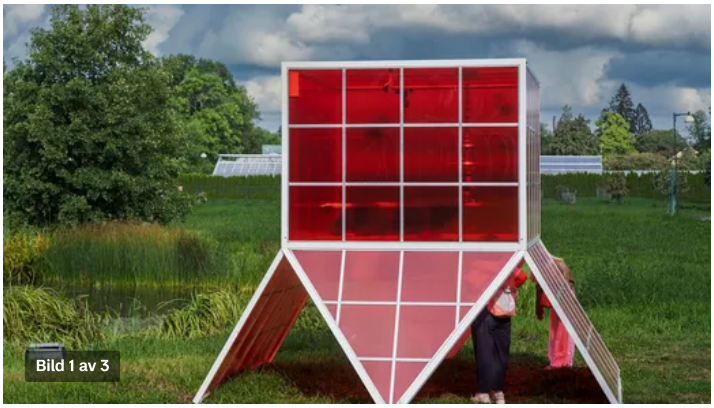

Bigert & Bergström, ”The pipedream SSP1” nära Accelerator.
Foto: Jean-Baptiste Béranger

Här finns en säng, ett matbord, en ribbstol för träning och ett barskåp. Den som till äventyrs sover i sängen faller ur på morgonen medan luckan till barskåpet öppnas på kvällen. Verket åskådliggör en enkel livsföring och ett cirkulärt förhållningssätt. Lite putslustigt men effektivt och ett förhållandevis positivt framtidsscenario.

Station två på andra sidan motorvägen är en uppochnervänd version av en symbolisk röd stuga. Inuti kan besökare hänga i knävecken nära en champagnekylare och klirrande ”isbitar”. Ljudmattan påverkas av vind- och värmedata från Abisko, som i sin tur får en inspelning av vår nationalsång att svaja.

Här ökar abstraktionsnivån. Fråga inte mig hur det går till att överföra och transformera mätningar i Abisko till konst, aktuellt även i ett linjediagram på ett pärldraperi i station tre i Bergianska trädgården. Detta ”line chart greenhouse” är seriens mest effektfulla, med dekorativa grafer i olika kulörer på taket och skimrande färg- och ljusspel innanför plastväggarna.

Bigert & Bergström, ”The red house SSP4” i Bergianska trädgården.
Foto: Jean-Baptiste Béranger

Fast plastmaterial är ju knappast miljövänliga och det är en deprimerande utveckling som illustreras av klimatdatan (temperatur, fuktighet och CO2-halt i en permafrostmyr). Effekten av den globala uppvärmningen är som starkast i

polarområdena, i detta scenario en temperaturökning med flera grader.

Allt har brakat samman i det fjärde ”växthuset”, med brandgula väggar, krossade betongplattor på golvet och rostiga armeringsjärn som sticker upp genom hål i taket. Ett scenario där det regnar minimalt, marken är obrukbar och konflikter splittrar befolkningen. En instabil mittpelare med sittplatser kräver att besökarna samarbetar för att uppnå jämvikt.

Väl tillbaka utanför Accelerator avslutas vandringen med värsta tänkbara klimatbelastning och 5 graders temperaturökning, gestaltat med ett bunkerformat brunt ”växthus”. En stinkande motor brummar på tomgång, ljuset flämtar och golvet är täckt av strimlade gummidäck, ett material närmast omöjligt att bryta ner. I katalogen påpekar konstnärerna att det är ingen tillfällighet att FN kallar detta scenario ”Motorvägen”.

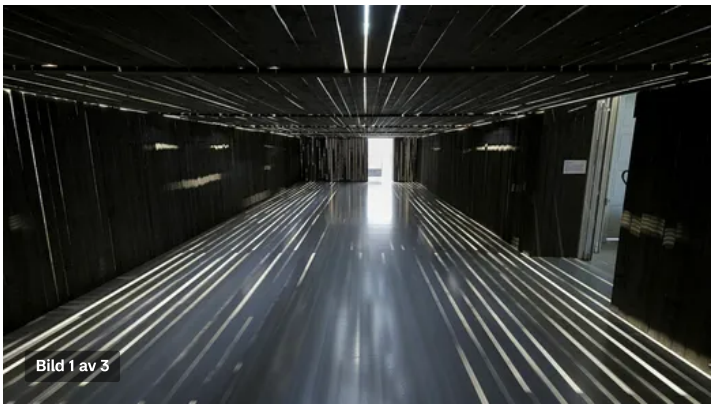

Bigert & Bergström, ”Preppers delight SSP5” nära Accelerator.
Foto: Jean-Baptiste Béranger

Här vill jag absolut inte gå in, skrämd och lätt illamående. Men i de andra ”växthusen” finns tack och lov några hoppingivande detaljer, som signalerar omsorg, lek och möjlig avkoppling. Konstnärerna hoppas att tankefrön ska spira, besökarna diskutera med varandra och även lämna förslag på hur framtiden kan påverkas i en mer positiv riktning.

Nog är det tankeväckande och engagerande. Men inläsning krävs, åtminstone av den bakgrundsinformation som finns på skyltar utanför varje station. Den är vital för förståelsen – för detta är Bigert & Bergströms svåraste, svartaste och mest alarmerande klimatkonstverk hittills. Oavsett allt gör de i mitt tycke ett heroiskt jobb för att försöka hejda klimatkatastrofen genom att kommunicera och konkretisera forskning via konsten.

Som en del av utställningen blir det dessutom forskarfestival på universitetet den 25–26 september, med guidade samtalsvandringar som leds av forskare och konstnärer i dialog om framtidens klimatutmaningar.

Anders Rönnlund, ”Oppression”, installation på Konstakademien.
Foto: Björn Strömfeldt/Konstakademien

För den som önskar mer angelägen miljökonst rekommenderas även ett besök på Konstakademien. Av en slump var jag där samma dag som på Accelerator och blev djupt tagen av utställningen i Salarna. Konstnären Anders Rönnlund är ett mindre bekant namn, men även han har i fyra decennier arbetat med mångskiftande verk som berör natur- och samhällsfrågor. Nu sammanfattar han sitt konstnärskap i en serie storslagna installationer.

Särskilt titelverket ”Oppression” överraskar mig. Ingångsrummet är totalt förändrat – mörklagt, ödsligt och med infallande ljus endast genom smala springor. Jag drabbas av en fysisk och psykisk förnimmelse av att vara utsatt. Till det lägger Rönnlund en personlig berättelse om den 26 april 1986; Tjernobyl havererar, hustrun är höggravid och med regnet kommer det radioaktiva nedfallet.

Även ”Makulerade beslut” är en laddad installation, höga burar med strimlat papper och taggtråd överst. Associationerna går till censur och otillgängliga, ogenomskinliga beslutsprocesser.

Än mer skakande är ”Ode till en död tjärn” i denna gruvstridernas tid. Med slangar, mikrofoner och cymbaler ovanför en mörk vattenspegel gestaltar konstnären ett minne från en by i Bergslagen, där rester från gruvbrytningen speglades i tjärnens svarta vatten. Att varphögarna läckte tungmetaller och andra gifter insåg Anders Rönnlund långt senare: ”Den romantiska svenska tjärnen, helt död”.

Läs mer: Bigert & Bergström gestaltar klimatförändringarnas brytpunkter

Läs mer om konst och form på dn.se

Har du upptäckt ett fel? Kontakta DN

Text
Birgitta Rubin

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt